

Slike na steni mu povedo več kot avto na parkirišču

Matjaž Gantar, zbiratelj in mecen Kakšen je pogled na kulturo iz gospodarskega sveta in zakaj podpirati mladega umetnika, ki se še izgrajuje

Je predsednik upravnega odbora KD Group, ene največjih finančnih skupin v Sloveniji, družbe znotraj skupine pa kulturi namenjajo skoraj enak delež sredstev kot športu. Kot vneti zbiratelj likovnih del je bil v devetdesetih letih idejni oče umetniške zbirke, ki je danes združena pod imenom AS Galerija. Je tudi prvi mož AS Fundacije. Poslanstvo – pomagati nadpovprečno nadarjenim mladim posameznikom pri šolanju – jemlje resno. »Talent in ideja sta že fina stvar, malo sreče tudi prav pride. Glavno pa je delo,« pravi nekdanji basist Lublanskih psov in pilot v Adrii.

TANJA JAKLIČ

Aleksander Bassin nas je pred leti poslal naravnost k vam. Če hočete videti platno Franceta Kralja Ljubljana z Rožnika ali Action Half Life ruske skupine AES+F Grup, je napisal, pojdite v Gantarjevo pisarno. Kje sta zdaj?

Kralj je ostal tam, kjer smo bili prej, v sejni sobi na Celovški. Celostenško platno smo kupili od slikarjevega sina. Drugo delo sem kupil na art sejmju v Baslu ali Bruslju. Kot video produkcijo sem ga videl v ruskem paviljonu na Beneškem bienalu. Sam te sodobne instalacije bolj slabo razumem, ne razumem velike umetniške vrednosti 'prevrnjenih karjol'. Bolj so mi blizu slike, ki jih obesiš na steno, kjer se nič ne premika in se ti nekajkrat na dan spočije oko. V virtualnem svetu še nekaj časa ne bomo živeli, v hišah, ki imajo stene, pa.

Je bil to razlog za zametek likovne zbirke podjetja?

Likovna umetnost, ki jo lahko dnevno konzumiraš, je zame slika na steni. Začetek so bile res moje osebne preference. Že ko sem se okoli leta 1988 s tedanjim dekletom selil v najemniško stanovanje, sva najprej šla v galerijo v Stari Ljubljani in kupila Vesolje Jemca in Ciuho, obe še imam. Potem smo v devetdesetih ustanavljali firmo in prazne stene so se mi zdele dolgočasne.

Nekateri imajo po stenah razne grafike in tabele, jaz imam pa raje slike. Tako sem na enem prvih nadzornih svetov predlagal, da bi sistemsko kupovali likovna dela. Ker je takratni in zdajšnji predsednik nadzornega sveta Milan Knežević s Ptujca, mi je takoj predlagal svojega krajana Albina Lugarica. Pojdi k njemu, mi je rekel, on ima krasne slike. In sem šel in kupil osem slik. Še zdaj visijo tukaj.

Ampak niste kupovali sami. Strokovni spremljevalec je bil vaš mladostni prijatelj Pavle Toplak.

Matjaž Gantar pred Action Half Life ruske skupine AES+F Grup FOTO TOMI LOMBAR

To je bilo malce pozneje. Lahko rečem, da sva ob pivu sprejela odločitev, da bova skupaj začela ustvarjati adekvatno zbirko. Zelo dolgo sva razmišljala, kako in kaj naj bi to bilo. Všeč mi je bilo, kar je delala Factor banka, sestaviti smo torej hoteli nekaj domačega, reprezentativnega. In smo kupovali predvsem Irwine, Iucundusa. S Toplakom sva intenzivno hodila po sejmih, v glavnem sodobno-umetnostnih v Bruslju in Baslu, obiskala sva tudi kasselsko dokumento, Beneški bienale in seveda tudi posamezne razstave. Kasneje smo hoteli kupiti tudi Factorjevo zbirko, pa nam ni uspelo.

Morda bo še priložnost, država zdaj ponovno nekaj proučuje.

Naprej so hoteli zbirko kar poddržaviti, pa smo kot upniki rekli, čakajte, saj ste nam vendar še nekaj dolžni. Potem je na dražbi zmagalo ministrstvo za kulturo. Mi pač nismo toliko ponudili.

Od leta 2007 so vsa umetniška dela Skupine KD Group zbrana v umetniški zbirki AS. Kako se je na vašo zbirko odzvala likovna javnost?

Ni posebnega, iz tega nismo delali cirkusa. Tako ali tako je prišlo leto 2008 in z njim kriza, vse se je malo

ustavilo do danes. Sodobne zbirke že nekaj časa ne dopolnjujemo. To dobro dela Igor Lah, ki zbira tisto, kar v svetu nekaj velja. Denimo Tony Bragg, od naših Mušič itd.

Kljub krizi ste leta 2013 odprli lastno galerijo na Dunajski 63.

Če bi bili časi boljši, bi morda iskali poseben prostor, ga kupili, naredili, tako pa smo odprli galerijo kar v poslovni stavbi. Smo v stanju delati svoje razstave iz lastne zbirke. Prek AS Fundacije pa izvajamo donacije in sponzorstva kot obliko podpore mladim umetnikom, o katerih mislimo, da so dobri, zanimivi, da si zaslužijo našo podporo.

Fundacija As podpira mlade umetnike predvsem pri izobraževanju.

Naša geneza je Kmečka družba. V devetdesetih letih je bila sprva fundacija Ajda mišljena kot oblika pomoči socialno ogroženim in nadarjenim s podeželja, od koder so takrat prihajali naši delničarji. Potem se je profil fundacije spreminjal tako, kot smo se spreminjali mi kot podjetje. Vedno manj smo bili Kmečka družba, saj so naši delničarji prodali delnice, postali smo KD. Z novim imenom smo se tudi na novo vprašali, kaj bi zdaj neopovratno podpirali. In smo počasi

prišli do mladih nadarjenih umetnikov. Ker vsa umetnost ni likovna, v tem kontekstu smo podprli nagrado OHO za mlade vizualne umetnice in umetnike, smo začeli podpirati tudi glasbenike, literate pa predvsem v fundaciji Tarasa Kermauerja, ki štipendira mlade raziskovalce slovenske dramatike.

Sredstva so omejena, kandidatov pa veliko, si predstavljam.

Ni dneva, da ne bi bilo super idej, ki jih je treba samo še sponzorsko podpreti in bodo narejene. Zato je bilo treba pač postaviti neki okvir, da vemo, kaj delamo.

Lahko ta okvir ponazorite s številkami?

Lani je bilo na primer posameznikom izplačanih nekaj več kot 32.000 evrov donacij.

Če vam napiše prošnjo deset violinistov, koga izberete?

Tistega, ki bi šel težje tja, kamor si želi, vendar brez našega denarja tega ne bi mogel uresničiti.

Flavtistka Eva-Nina Kozmus, ena naših najbolj nadarjenih glasbenic, je povedala, da so se obrnili na vas, ko niso več imeli kam. Menda smo tudi samo mi odgovorili. Zato se mi zdi pomembno pri-

spevati, ko nekdo tega ne bi zmo- gel sam, pa res nekaj obeta.

Skladatelj Žiga Pirnat vam je menda napisal mail in odgovorili ste mu v desetih minutah.

Sem bil pač zraven računalnika.

Zdi se, da pri vas ni veliko birokracije.

Takrat je še ni bilo, a ravno zaradi gneče smo morali spremeniti organizacijo. Prijave zbiramo vse leto in poskusimo presoditi, kaj in kdo si najbolj zasluži pomoč. Pri likovnikih torej podpiramo nagrado skupine OHO in se ne vtikamo v imena lavreata. Hoteli smo sicer malo 'prisluskovati', pa nas niso spustili zraven, damo torej samo denar. Podobno je veljalo za Ustanovo Tarasa Kermauerja, kjer so v zadnjem času neodzivni. Pri glasbenikih je drugače, ker nas je v komisiji kar nekaj in se laže odločimo.

Ste še vedno prijatelji Simfonikov RTV?

Smo prijatelji in bomo tudi ostali, res pa je, da se je generalno pokroviteljstvo po zelo plodnem desetletju končalo.

Kako razumete besedo družbena odgovornost?

Da podjetje ne skrbi zgolj za svoje ozke profitne interese, ampak tudi za druge vplive, po možnosti pozitivne, ki jih ima v okolju, v katerem deluje.

Je to brezpogojna podpora?

Bolj ali manj ja. Podjetje, ki sponzorira prireditve, daje to svojemu okolju, vpliva nanj, pomaga, da se to zgodi.

Zdi se, da vaše podjetje namenja več denarja sponzoriranju kulture kot športa, kar je pri nas skorajda izjemno.

Razmerje je nekako pol-pol. Ker so športni dogodki bolj gledani, se v splošnem tja zliva več denarja. Sam sem bolj nagnjen k individualnim podporam. Sponzorirali smo, denimo, Dava Karničarja, ki je smučal z Mount Everesta. To se mi je zdelo nekaj izjemnega. A če bi kdo potrkal na naša vrata, da sestavlja ekipo za curling, bi tudi rekel, da me zanima.

Eden od kulturnih menedžerjev je pred časom potarnal, da v gospodarstvu vlada apatija. Kaj pa vi pravite o slovenski kulturni sferi?

Da vlada še kaj hujšega, slabšega.

Recimo?

Jeza, agresija, žalost, nemoč. Vse to. Ni trga. Da se v likovni sferi kaj dogaja, morajo ljudje kupovati, če ne, ni trga.

Je kakšna rešitev za to?

Trg bo živel, ko bosta dva pripravnikarja šla v galerijo in si za prvo najemniško stanovanje kupila sliko.

Mislite, da si današnji pripravnik lahko to privoščiti?

Splošna družbena negotovost, brezposelnost, celotno ozračje vpliva tudi na to, da sliko kupiš tam kot kavč – v Ikei. Najprej moraš verjeti v neko varno, gotovo prihodnost, potem začneš kupovati trajnejše in vrednejše stvari.

Ste res dvanajstletnemu violončelistu Brizaniju kupili inštrument?

Tako se je pravzaprav vse začelo. Rudi Bric mi je rekel, da pozna mladega fanta, ki potrebuje violončelo, in da bo katastrofa, če ga ne bo imel. In smo kupili violončelo in mu ga posodili. Zdjaj je Bernardo Brizani star 23 let, igra po vsem svetu, v Hannoveru dela doktorat in je hkrati na specializaciji v ZDA.

Pred leti ste podprli tudi izid zaporniških pesmi Vitomila Zupana. Tudi to je v našem literarnem sklopu.

Občutek imam, da ljudi s pravo idejo pri vas čakajo odprta vrata. Čisto tako je.

A da pravih idej ni veliko.

To je tisto! Ni jih!

Kriza je popustila, nam pravi država. Kaj pa zdaj?

V podjetniškem sektorju še nismo v kondiciji, da bi normalno servisirali vse, plačevali dividende delničarjem. Ko pa bomo, bomo tudi v likovni umetnosti spet bolj angažirani.

Ste pozorni na to, kaj imajo na stenah vaši menedžerski kolegi?

V smislu, povej mi, katero likovno delo imaš, in povem ti, kdo si? Takoj opazim. Pokažejo afiniteto posameznika in veliko povedo o njem. Vsekakor več kot avto na parkirišču.

Če bi zdajle izbirali sliko zase ...

... bi si izbral enega dobrega Mirója. Sem letnik 1963 in to me v neki meri determinira.

Ampak kot nekdanji punkovec podpirate klasično glasbo.

Primerno se mi zdi podpirati posameznika, ki se še izgrajuje. In če študira glasbo, lahko le klasiko ali jazz. Subkultur res ne podpiramo. Kako pa bi denimo podprli neki bend? Danes ceđe ne stane nič, če so zbrali za kitaro, bodo tudi za snemanje. Tukaj nas ne potrebujejo. Izobraževanje je pa druga stvar. Tu pa smo zraven.